

สมุนไพรไทย...วัตถุดิบชั้นดี ผลิตน้ำมันหอมระเหย สู่การแพทย์ทางเลือก

อ. สุจินดา กรณสุต

ประเทศไทยนับว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการปลูกพืชสมุนไพรเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากมีพืชสมุนไพรหลากหลายสายพันธุ์ที่มีสรรพคุณในการรักษาและด้านสุขภาพ

มีแปดธุรกิจสปาในประเทศไทยจึงมีเพิ่มขึ้นและสิ่งทีพบในสปาไทยเกือบทุกแห่งต้องมีควบคู่ คือ น้ำมันหอมระเหยที่ใช้ในสปาเพื่อสร้างบรรยากาศ และการนำมาใช้ในการรักษาสุขภาพ ด้วยหลักการ กลิ่นบำบัด (aromatherapy)

บทบาทของสปามีประโยชน์หลัก 2 รูปแบบคือรูปแบบของการรักษาสุขภาพ และรูปแบบการผ่อนคลาย แต่ไม่ว่าประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม สิ่งที่มีความเกี่ยวข้องและสำคัญต่อธุรกิจสปาในปัจจุบัน ได้แก่ ความชำนาญของผู้ปฏิบัติงาน และผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ใช้ในสปา โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้ำมันหอมระเหย ซึ่งเป็นจุดเด่นในการส่งเสริมธุรกิจด้านนี้

จากข้อมูลการวิจัยรวมของสถาบันต่างๆ อาทิ สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ร่วมกับมหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยนครสวรรค์ และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ผลของน้ำมันหอมระเหยที่ค่อนข้างเด่นชัดและเป็นที่ยอมรับการนำมาใช้ในสปา ได้แก่ น้ำมันหอมระเหยมีผลออกฤทธิ์สงบประสาท แบบ non dose response และฤทธิ์คลายความกังวล (anxiolytic) พบในน้ำมันหอมระเหยจากสมุนไพรจำพวกกระชาย ไพล ขมิ้นชัน แมงลัก มะกรูด ชิง นอกจากนี้ น้ำมันหอมระเหยจำพวกตะไคร้ โหระพา และกานพลู ยังมีฤทธิ์ต้านเชื้อแบคทีเรีย ชนิด Pseudomonas aeruginosa และกลุ่ม staphylococcus spp. แต่ที่น่าสนใจที่สุดคือ ฤทธิ์ในการต้านอนุมูลอิสระ ซึ่งมีผลการตรวจสอบพบในสมุนไพรไทยหลายชนิด เช่น ดอกมะลิ ดอกกระดังงากานพลู และโหระพา เป็นต้น

การพัฒนาการผลิตน้ำมันหอมระเหยให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ น้ำมันหอมระเหยใน

คุณสมบัติที่ดีของน้ำมันไว้ ดังนั้น **คุณสุรัตน์วีจิระจินดา** นักวิจัยเชี่ยวชาญระดับ 9 ฝ่ายงานวิจัยสภาวะแวดล้อม สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จึงได้พัฒนาเครื่องกลั่นน้ำมันหอมระเหยขนาดเล็ก (Portable Steam Distillation) ซึ่งมีหลักการและส่วนประกอบสำคัญ ได้แก่ การใช้ระบบการกลั่นด้วยน้ำ (Hydro distillation) ด้วยเครื่องกลั่นที่ประกอบด้วย ถังกลั่นฝาของถังกลั่น ท่อน้ำไอน้ำ ตัวควบคุมแรงดัน ความคุมอุณหภูมิ และความดัน โดยมีส่วนที่ทำการควบแน่น (condenser) แยกออกไปเป็นระบบที่สามารถประกอบหรือถอดชิ้นส่วนออกได้ง่าย และทำจากเหล็กปลอดสนิมชนิดที่ใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร ซึ่งทนแรงดันจากภายในไม่ต่ำกว่า 3 กิโลกรัม ต่อลูกบาศก์เซนติเมตร และขนถ่ายได้สะดวก ซึ่งมีการเพิ่มระบบมีม้น้ำอัดโนเมติเข้าสู่ถังกลั่นโดยไม่สูญเสียความดันในถังกลั่นขณะกลั่น และระบบมีม้นหมุนเวียนน้ำหล่อเย็นเข้าสู่ตัวควบแน่น ทำให้ช่วยลดปัญหาหมอกในถังแห้ง ในขณะที่กลั่นจึงสามารถทำการกลั่นอย่างต่อเนื่องได้ และประหยัดการใช้ไฟฟ้าสำหรับหล่อเย็นในตัวควบแน่น โดยเครื่องกลั่นควรมีขนาดเล็กใช้ได้สะดวก และสามารถแยกเอาน้ำมันหอมระเหยที่มีกลิ่นเฉพาะตามชนิดของพืชสมุนไพร ซึ่งไม่ใช้น้ำมันพืชทั่วไปที่ใช้ปรุงอาหาร

ดังนั้น ส่วนของพืชสมุนไพรที่นำมาสกัดน้ำมันหอมระเหยจึงแตกต่างกันไป เช่น ใบ ราก ดอก เนื้อไม้ ข้อมูลการกลั่นพบว่า ชนิดของพืชที่ให้ น้ำมันหอมระเหยจากการกลั่นด้วยวิธีนี้มีหลายชนิดที่ให้ปริมาณน้ำมันหอมระเหยที่สูง ดังตาราง

การใช้ น้ำมันหอมระเหยในด้านการแพทย์ทางเลือก (alternative medicine) ซึ่งการแพทย์ทางเลือก มีความหมายถึง ศาสตร์เพื่อการวินิจฉัย รักษาและป้องกันโรคนอกเหนือจากศาสตร์การแพทย์แผนปัจจุบัน สำหรับประเทศไทยการแพทย์แผนไทย และการแพทย์พื้นบ้านไทย ก็จัดอยู่ในกลุ่มการแพทย์ทางเลือกด้วย โดยการแพทย์ทางเลือก ประกอบด้วย

ทำให้หลอดเลือดขยายตัวเลือดไหลเวียนดีขึ้น โดยแพทย์แผนปัจจุบันจะเน้นการใช้รักษา

ปัจจุบัน หลายฝ่ายจึงให้ความสำคัญกับการใช้สมุนไพร และการรักษาโดยธรรมชาติ จึงได้มีการประชุมสัมมนาวิชาการพัฒนาแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 จัดขึ้นโดยกรมพัฒนาการแพทย์แผนไทย กระทรวงสาธารณสุข และสมาคมพัฒนาการแพทย์แผนไทยแห่งประเทศไทย แห่งประเทศ ไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จัดขึ้น ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 11-13 ตุลาคม 2549 โดยในกิจกรรมนี้มีตัวอย่างของศูนย์การดูแลสุขภาพในลักษณะแพทย์ทางเลือกด้วยวิธีบำบัดที่น่าสนใจ ได้แก่ Queen Body Care Spa รามอินทรา 40 โดยมี **คุณสุสนี ทรงสอาด** เป็นผู้เชี่ยวชาญบริหาร

- กลุ่มที่ 1** การปรับสมดุลของธาตุหรือสารชีวภาพในร่างกาย เช่น สมุนไพร สุนทรอาหาร วิตามินบำบัด ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร การล้างพิษ เป็นต้น
 - กลุ่มที่ 2** การปรับสมดุลของโครงสร้างร่างกาย (กระดูก และกล้ามเนื้อ) เช่น การนวด บำบัด วิชาบำบัด การจัดกระดูกแบบจีน การออกกำลังกายแบบต่างๆ เป็นต้น
 - กลุ่มที่ 3** การปรับสมดุลของพลังในร่างกายและความสัมพันธ์ทางกายและจิต เช่น สุคนธ์บำบัด ดนตรีบำบัด สมภา การกดจุด การฝังเข็ม สมนมแม่เหล็กบำบัด เป็นต้น
- มีข้อมูลพบว่า การรักษาโดยการนวดซึ่ง

พืชสมุนไพร	ปริมาณน้ำมันหอมระเหย (% w/w)
เปลือกผลมะกรูด	4.60
เทพทาโร	4.67
กานพลู	10.43
มะแขว่น	2.00
ต้นตะไคร้	2.00

อาจมีการใช้น้ำมันหอมระเหยร่วมด้วยพบว่า การรักษาทั้งในเด็กและผู้ใหญ่นั้น การนวดเป็นหนึ่งในการรักษาการปวดหลังได้มากกว่าวิธีอื่น นอกจากนั้น การใช้แพทย์ทางเลือกในคนไข้เด็กที่ป่วยเรื้อรัง โดยผู้ดูแลอย่าง 650 คน พบว่า การใช้การนวดบำบัด ร้อยละ 16.7 ในเด็กที่มีอายุมากกว่า 1 ปี ซึ่งพ่อแม่ของเด็กเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงและพบว่ารายได้ อายุพ่อแม่ และสถานะของโรคไม่สัมพันธ์ต่อการใช้แพทย์ทางเลือก และเมื่อพิจารณาถึงการใช้แพทย์ทางเลือกที่ไม่จำเป็นต้องใช้ยาที่มีราคาสูง สามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การนวดช่วยให้อาการกล้ามเนื้อคลายตัวและหดตัว การใช้แรงสั่นสะเทือน การ

กล่าวคือ วิชาบำบัดเป็นการใช้น้ำซึ่งเป็นตัวกลางในการนำพาแก๊สไอโซนที่มีปริมาณพอเหมาะต่อร่างกายคือ 120 มิลลิกรัมต่อชั่วโมง ซึ่งไอโซนมีคุณสมบัติในการฆ่าเชื้อแบคทีเรีย ไวรัส ได้เร็วกว่าคลอรีน 3,000 เท่า และการใช้น้ำเป็นตัวกลางในการนำพาแก๊สไอโซน (Supersonic) ทำให้เกิดพลังละเอียดของน้ำในปริมาณมาก ซึ่งเป็นประโยชน์ในการนวดและชำระล้างสิ่งสกปรกได้มากขึ้นด้วยอนุภาคขนาดเล็กของฟองละเอียดของน้ำ

ดังนั้น การใช้สมุนไพรไทยที่มีประโยชน์ในการเป็นแหล่งวัตถุดิบสำหรับการผลิตน้ำมันหอมระเหยด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพยังเป็นโอกาสที่ดีสำหรับประเทศไทยที่จะเป็นศูนย์กลางด้านแพทย์ทางเลือกโดยใช้สมุนไพรไทยร่วมในการรักษาโรคให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากลต่อไป